

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ ІНСТИТУТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор АДІ ДВНЗ «ДонНТУ»
М. М. Чальцев

Кафедра «Економіка і фінанси»

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ
З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»
(ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ 6.030601 «МЕНЕДЖ-
МЕНТ» і СПЕЦІАЛЬНОСТІ 7.03060101 «МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІ-
ЗАЦІЙ І АДМІНІСТРУВАННЯ (ПЕРЕПІДГОТОВКА)»)**

18/84-2013-04

«РЕКОМЕНДОВАНО»

Навчально-методична комісія
факультету «Економіка і управ-
ління»

Протокол №
від « » 2012р.

«РЕКОМЕНДОВАНО»

Кафедра
«Економіка і фінанси»

Протокол № 2
від 18.09.2012 р.

УДК 338(07)

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА» (ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ 6.030601 «МЕНЕДЖМЕНТ» І СПЕЦІАЛЬНОСТІ 7.03060101 «МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ І АДМІНІСТРУВАННЯ (ПЕРЕПІДГОТОВКА)») [Електронний ресурс] / укладачі: В. П. Полуянов, О. І. Полуянова. – Електрон. дані. – Горлівка: ДВНЗ «ДонНТУ» АДІ, 2013. – 1 електрон. опт. диск (CD-R); 12 см.– Систем. вимоги: Pentium; 32MB RAM; WINDOWS 98/2000/NT/XP; MS Word 2000. – Назва з титул. екрану.

Наведено завдання для лабораторних робіт з дисципліни «Економіка підприємства» для студентів усіх форм навчання, перелік рекомендованої літератури. Завдання лабораторних робіт передбачають використання ПЕОМ та пакетів програм MS Word і EXCEL.

Укладачі:

Полуянов В. П., д.е.н., проф.
Полуянова О. І., к.е.н., доц.

Відповідальний за випуск:

Полуянова О. І., к.е.н., доц.

Рецензент:

Вовк Л. П., д.т.н., проф.
каф. «Вища математика»

© Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Автомобільно-дорожній інститут, 2013

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1 ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТУ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ	6
1.1 Відповідність лабораторних завдань переліку тем лабораторних занять, що зазначені в робочій програмі дисципліни	6
1.2 Основні вимоги до оформлення та захисту лабораторних робіт	7
1.3 Критерії оцінювання знань та вмінь студентів під час виконання лабораторних робіт.....	8
2 ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 1. ОСНОВНІ ФОНДИ. РОЗРАХУНОК АМОРТИЗАЦІЙНИХ ВІДРАХУВАНЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	9
2.1 Вихідні дані.....	11
2.2 Визначити суми амортизації основних засобів.....	11
3 ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 2 РОЗРАХУНОК ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПОТРЕБИ В РЕСУРСАХ.....	12
3.1. Вихідні дані	13
3.2 Визначити величину прямих матеріальних витрат на виробництво одиниці кожного виробу.....	13
3.3 Визначити технологічну потребу в матеріальних ресурсах як складової частини витрат на виробничу програму в цілому в розрізі окремих видів виробів.....	13
4 ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 3 РОЗРАХУНОК НОРМ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	14
4.1 Вихідні дані	15
4.2 Провести розрахунок норм виробничих запасів за кожним видом матеріалів.....	15
4.3 Визначити норму запасів у розрізі видів виробів.....	17
4.4 Розрахунок потреби в окремих позиціях матеріалів на технологічні нужди та на виробничі запаси	18
4.5 Визначити відхилення фактичних запасів від нормативних запасів на виробничу програму.	19
5 ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 4. РОЗРАХУНОК ПЛАНОВОЇ ПОТРЕБИ В ТРУДОВИХ РЕСУРСАХ І ФОНДУ ОПЛАТИ ПРАЦІ.....	20
5.1 Вихідні дані	21
5.2 Визначити планову потребу в трудових ресурсах і фонд оплати праці.....	22
5.3 Визначити планову потребу в трудових ресурсах за професіями.....	22

6 ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 5 СКЛАДАННЯ КОШТОРИСУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО.....	23
6.1 Побудувати кошторис витрат за калькуляційними статтями.	23
6.2 Побудувати зведений кошторис витрат на виробництво.....	25
ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	27
ДОДАТОК А Відомості про основні засоби	28
ДОДАТОК Б Виробнича програма підприємства в розрізі ділянок на календарний рік.....	29
ДОДАТОК В Довідник сировини та матеріалів.....	30
ДОДАТОК Г Нормативна карта витрат матеріалів	31
ДОДАТОК Д Картка складського обліку	32
ДОДАТОК Е Нормативні картки витрат праці	39

ВСТУП

Основною виробничо-господарською ланкою нашої економіки є підприємство. Воно створюється з метою:

- задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності;
- одержання прибутку для забезпечення подальшого розвитку діяльності підприємства.

На підприємстві здійснюється виробництво продукції, підприємством надаються послуги та виконуються певні види робіт. Тому ці дві мети можливо досягнути, якщо за допомогою наявних ресурсів налагоджено виробництво необхідної споживачам продукції, що відповідає ринковому попиту, надаються високоякісні послуги та виконуються роботи належним чином.

«Економіка підприємства» - це наука про ефективність виробництва, шляхи і методи досягнення підприємством найкращих результатів при найменших витратах.

Управління економікою підприємства передбачає управління обмеженими ресурсами з метою забезпечення найкращих умов розвитку підприємства. Для цього, на практиці, здійснюється порівняння з еталоном та з'ясовуються причини відхилень. Це допомагає керівнику оперативно приймати раціональні управлінські рішення.

Мета лабораторних робіт – формування у студентів практичних навичок у галузі економіки підприємства, необхідних для ефективного ведення господарської діяльності підприємства.

Об'єктом лабораторних робіт є процеси раціонального використання ресурсів підприємства (визначення потреби комплектуючих матеріалів на одиницю виробу, на партію окремих видів виробів, а також потреби матеріалів на виробничу програму підприємства в цілому).

Предмет роботи – виконання економічних розрахунків норм виробничих запасів, технологічної потреби в ресурсах, складання зведеного кошторису витрат на виробництво, визначення відхилень розрахованих показників від нормативних.

Виконання лабораторних робіт повинне сприяти формуванню у студентів економічної думки, придбанню теоретичних основ аналізу й управління економікою підприємства.

Основне завдання роботи – набуття практичного досвіду, а також здобуття навичок формування економічних процесів на підприємстві з використанням отриманих знань та обчислювальної техніки.

1 ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТУ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ

1.1. Відповідність лабораторних завдань переліку тем лабораторних занять, що зазначені в робочій програмі дисципліни

Лабораторні роботи виконуються на ПЕОМ за допомогою програм MS Word, EXCEL і повинні відповідати змісту лабораторних занять робочої програми дисципліни.

Перелік тем лабораторних занять із зазначенням кількості аудиторних годин (витяг із робочої програми) для напряму підготовки «Менеджмент» наведений у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Теми й зміст лабораторних занять (семестр 4)

Назва теми та зміст лабораторних занять	Обсяг занять, ак. година
Модуль 1 Основні фонди підприємства. Розрахунок суми амортизації з метою визначення собівартості продукції	2
Розрахунок норм виробничих запасів на одиницю виробу та виробничу програму	2
Визначення технологічної потреби в ресурсах на од. виробу та на виробничу програму в натуральному та вартісному виразі	2
Визначення витрат праці по категоріям робітників на одиницю виробу та на виробничу програму	2
Усього лабораторних занять по модулю 1	8
Модуль 2 Розрахунок фонду оплати праці на одиницю виробу та на виробничу програму	2
Складання кошторису витрат за калькуляційними статтями	2
Складання зведеного кошторису витрат підприємства	2
Аналіз господарської діяльності підприємства	3
Усього лабораторних занять по модулю 2	9
Усього лабораторних занять	17

Перелік тем лабораторних занять із зазначенням кількості аудиторних годин для спеціальності «Менеджмент організацій і адміністрування (перепідготовка)» наведений у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Теми й зміст лабораторних занять (семестр 3)

Назва теми та зміст лабораторних занять	Обсяг занять, ак. година
Розрахунок норм виробничих запасів на одиницю виробу та виробничу програму	2
Визначення технологічної потреби в ресурсах на од. виробу та на виробничу програму в натуральному та вартісному виразі. Визначення відхилень фактичних запасів від нормативних	2
Усього лабораторних занять	4

1.2 Основні вимоги для оформлення та захисту лабораторних робіт

Інформаційною базою для виконання лабораторної роботи є загальні вихідні дані, що наведені в додатках А–Е. Розрахунки слід здійснювати у вигляді таблиць.

Лабораторні роботи носять навчальний характер і призначені для вивчення загальних питань економіки підприємства, тому в методичних вказівках деякі розрахунки опущено, а для норм виробничих запасів рекомендується більш спрощений розрахунок.

Для кожної теми лабораторних робіт авторами надаються теоретичні частини. При підготовці до виконання конкретної лабораторної роботи студенти повинні знати лекційний матеріал теми, яка вивчається та питання, розкриті в теоретичній частині відповідної лабораторної роботи.

На початку заняття викладач проводить поточний контроль підготовленості студентів до виконання роботи шляхом опитування, після чого дає завдання, яке студенти повинні зробити упродовж 2 годин.

Лабораторна робота передбачає самостійну працю студента на занятті. Наприкінці кожного заняття керівник перевіряє готовність поставлених на початку заняття завдань та дає дозвіл на захист цієї частки лабораторної роботи (відмічає в журналі).

Якщо студент отримав дозвіл на захист усіх частин роботи, він може оформлювати індивідуальний звіт у вигляді таблиць щодо вимог кожного розділу методичних вказівок та друкувати роботу для захисту.

Під час захисту студент повинний бути готовий відповісти на будь-яке запитання викладача, що поставлене в процесі захисту з усіх розділів лабораторної роботи. Захист завершується одержанням оцінки, що відповідає критеріям оцінювання знань та вмінь студентів під час виконання лабораторних робіт.

1.3 Критерії оцінювання знань та вмінь студентів під час виконання лабораторних робіт

Оцінка за окремі відповіді на завдання до захисту лабораторних робіт здійснюється за двадцятибальною шкалою («відмінно» – 20, «добре» – 15, «задовільно» – 10, «незадовільно» – 5).

Оцінку «відмінно» – 20 заслуговує студент, який виявляє всебічні й глибокі знання програмного матеріалу, що безпомилково й самостійно застосовує одержані знання при виконанні завдань, спроможний вести дискусію з певного питання, самостійно проводити розрахунки.

Оцінку «добре» – 15 заслуговує студент, який виявляє повне знання програмного матеріалу, що з несуттєвими помилками самостійно застосовує одержані знання при виконанні завдань, спроможний брати участь у дискусії з певного питання, вміє з несуттєвими помилками самостійно проводити розрахунки.

Оцінку «задовільно» – 10 заслуговує студент, який виявляє знання програмного матеріалу, що під керівництвом викладача частково або на рівні репродуктивного відтворення застосовує одержані знання при виконанні завдань, спроможний брати участь у дискусії з деяких аспектів певного питання, вміє виконувати вказані вище розрахунки під керівництвом викладача.

Оцінка «незадовільно» – 5 виставляється студентові, який виявляє відсутність знань основних положень програмного матеріалу, що під керівництвом викладача не спроможний застосувати одержані знання при виконанні лабораторних робіт, не спроможний брати участь в інженерній дискусії з певного питання, не вміє виконувати економічні розрахунки.

2 ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 1 ОСНОВНІ ФОНДИ. РОЗРАХУНОК АМОРТИЗАЦІЙНИХ ВІДРАХУВАНЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Теоретична частина

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більший одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Амортизація – систематичний розподіл вартості, яка амортизується, основних засобів, інших необоротних і нематеріальних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

Вартість, що амортизується – первинна або переоцінена вартість основних засобів, інших необоротних і нематеріальних активів за винятком їх ліквідаційної вартості.

Первинна вартість – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, що сплачені (передані), витрачені для придбання (створення) необоротних активів.

Ліквідаційна вартість – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, що пов'язані із продажем (ліквідацією).

Строк корисного використання (експлуатації) – очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг).

Амортизація основних засобів у бухгалтерському обліку згідно з Податковим кодексом України, нараховується із застосуванням таких методів:

1) прямолінійного, за яким річна сума амортизації визначається діленням вартості, що амортизується, на очікуваний період часу використання об'єкта основних засобів;

2) зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первинної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Річна норма амортизації (у відсотках) обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта із результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первинну вартість;

3) прискореного зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первинної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється виходячи із строку корисного використання об'єкта і подвоюється. Метод прискореного зменшення залишкової вартості застосовується тільки при нарахуванні амортизації до об'єктів основних засобів, які входять в групи 4 (машини і обладнання) і 5 (транспортні засоби);

4) кумулятивного, за яким річна суму амортизації визначається як добуток вартості, що амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця очікуваного строку використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання;

5) виробничого, за яким місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів.

Відповідно до Податкового кодексу України основні засоби та інші необоротні активи підрозділяються на 16 груп (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Класифікація груп основних засобів та інших необоротних активів і мінімально допустимі терміни їх експлуатації

Група	Назва	Термін корисного використання, ро-
1	2	3
1	Земельні ділянки	–
2	Капітальні витрати на поліпшення земель, що не пов'язані з будівництвом	15
3	Будинки	20
	Споруди	15
	Передавальні устрої	10
4	Машини й обладнання	5
	з них: ЕВМ, засоби зчитування й друку інформації, комп'ютерні програми, телефони, мікрофони, радіо та ін	2
5	Транспортні засоби	5

Продовження таблиці 2.1

1	2	3
6	Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	4
7	Тварини	6
8	Багаторічні насадження	10
9	Інші основні засоби	12
10	Бібліотечні фонди	–
11	Малоцінні необоротні матеріальні активи-	–
12	Тимчасові нетитульні споруди	5
13	Природні ресурси	–
14	Інвентарна тара	6
15	Предмети прокату	5
16	Довгострокові біологічні активи	7

Практична частина

2.1. Вихідні дані

Відомості про основні засоби наведено в додатку А.

2.2 Визначити суми амортизації основних засобів.

На підставі відомостей про основні засоби необхідно розрахувати амортизаційні відрахування з метою визначення собівартості прямолінійним методом. Для 5 групи використати прискорений метод нарахування амортизації. Результати розрахунків повинні бути зведені в таблицю по структурі, що наведена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Розрахунок суми амортизації основних засобів

Основні засоби	Вартість			Строк корисного використання	Сума амортизації
	первинна	ліквідаційна	підлягає амортизації		
Всього					x

3 ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 2 РОЗРАХУНОК ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПОТРЕБИ В РЕСУРСАХ

Теоретична частина

Потреба в матеріалах установлюється виходячи з прогресивних норм витрат на виробництво продукції й необхідних виробничих запасів. Таким чином, загальна потреба складається з двох частин: технологічної потреби й запасів.

Чинником, що сприяє підвищенню ефективності використання матеріальних ресурсів, є їх нормування.

Під нормою витрат матеріальних ресурсів розуміють гранично допустиму величину сировини, матеріалів, палива, енергії, яка може бути витрачена для випуску одиниці продукції (або для виконання певної роботи) визначеної якості за певних організаційно-технічних умов.

Норми витрат матеріальних ресурсів розробляються, як правило, самими підприємствами. У деяких випадках на замовлення підприємств ці норми можуть розроблятися галузевими науково-дослідними організаціями. Норми витрат матеріальних ресурсів мають бути прогресивними, технічно та економічно обґрунтованими.

Технологічна потреба визначається за видами сировини, матеріалів і комплектуючих виробів з урахуванням виробничої програми:

а) у натуральному виразі:

$$M_j = \sum_{i=1}^n Q_i \cdot N_{ij}, \quad i = 1 \dots n, \quad j = 1 \dots m, \quad (3.1)$$

де M_j – технологічна потреба в j -му виді матеріалів у натуральному виразі;

Q_i – кількість i -го виду виробів за виробничою програмою;

N_{ij} – норма витрат j -го виду матеріалу в i -му виді виробу;

n – кількість виробів виробничої програми;

m – кількість видів матеріалів або сировини, які комплектують вироби.

б) у грошовому виразі:

$$SM_j = \sum_{i=1}^n Q_i \cdot N_{ij} \cdot P_j, \quad (3.2)$$

SM_j – технологічна потреба в j -му виді матеріалів в грошовому виразі;

P_j – ціна j -го матеріалу.

Таким чином визначається величина калькуляційної статті «Сировина й матеріали, що комплектують вироби».

Практична частина

3.1 Вихідні дані

Виробничу програму підприємства в розрізі дільниць на календарний рік наведено в додатку Б.

Довідник сировини та матеріалів наведено в додатку В.

Нормативну карту витрат матеріалів, що комплектують вироби наведено в додатку Г.

3.2 Визначити величину прямих матеріальних витрат на виробництво одиниці кожного виробу.

Результати розрахунків повинні бути зведені до таблиці по структурі, що наведена в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Нормативна карта витрат матеріалів, що комплектують вироби

Код дільниці		Назва дільниці		Код виробу		Назва виробу	
Код матеріалу	Назва матеріалу	Одиниця виміру	Витрати на одиницю виробу				
			у натуральному виразі	у грн			

3.3 Визначити технологічну потребу в матеріальних ресурсах як складової частини витрат на виробничу програму в цілому в розрізі окремих видів виробів

Результати розрахунків повинні бути зведені до таблиці по структурі, що наведена в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Розрахунок технологічної потреби в матеріальних ресурсах на виробничу програму

Назва виробу	Назва матеріалу	Одиниця виміру	Норма витрат на виробничу програму	
			у натуральному виразі	у грн

У таблиці розрахувати підсумки у вартісному виразі за окремими видами виробів, а також на виробничу програму.

4 ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 3 РОЗРАХУНОК НОРМ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Теоретична частина

Для забезпечення безперервного процесу виробництва потрібні виробничі запаси, що зменшують ступінь ризику. Величина виробничих запасів устанавлюється з урахуванням тривалості інтервалів постачань матеріалів, виду постачань (транзитні, безпосередньо від виробників, складські – від постачальних організацій, баз й ін.). З погляду алгоритму розрахунку вони не мають істотних розходжень, тому для освоєння методики потрібно припустити, що матеріали постачаються одним видом.

Розрахунок норм виробничих запасів складається з 3-х складових частин: поточного, страхового, підготовчого.

Поточна частина норми запасу являє собою середню, протягом року величину постійно використовуваного запасу. Джерелом для таких розрахунків є картка складського обліку матеріалів.

Поточна частина норм запасу розраховується за формулою:

$$Z_{j1} = (\sum PZ_{ij} \cdot T_i) / T, \quad (4.1)$$

де Z_{j1} – поточна частина запасів;

PZ_{ij} – величина перехідних запасів у i -му інтервалі часу;

T_i – тривалість i -го інтервалу;

T – тривалість інтервалів; якщо розрахунки ведуться за рік, то $T = 365$ днів.

За днями середньодобового споживання H_{j1} ця величина буде становити:

$$H_{j1} = Z_{j1} / V_j, \quad (4.2)$$

де V_j – середньодобові витрати.

Страхова частина норми запасу передбачається тільки при транзитних постачаннях. Запас, як правило, визначається $1/4$ частиною найбільшого відхилення перехідних запасів Z_{max} від середнього значення:

$$Z_{j2} = 0,25 \cdot [Z_{max} - Z_{j1}], \quad (4.3)$$

де Z_{j2} – страховий запас при транзитних постачаннях.

За днями середньодобового споживання H_{j2} ця величина складе:

$$H_{j2} = Z_{j2} / V_j. \quad (4.4)$$

Підготовча частина норми запасу Z_{j3} дорівнює одному дню: $H_{j3}=1$; $Z_{j3}= V_j$. Тоді норма виробничих запасів у натуральному виразі складе:

$$Z_j = Z_{j1} + Z_{j2} + Z_{j3}. \quad (4.5)$$

У днях середньодобового споживання підготовча частина норми запасу

складе:

$$H_j = Z_j / V_j. \quad (4.6)$$

Для визначення загальної суми запасів і загальної потреби матеріалів запаси в натуральних одиницях виміру необхідно перевести в грошовий вираз:

$$SZ_j = Z_j \cdot P_j, \quad (4.7)$$

де P_j – ціна j -го матеріалу.

Загальна потреба в матеріалах дорівнює сумі потреби на технологічні потреби й для підтримки необхідної величини запасів, тобто:

а) у натуральному виразі: $MN_j = M_j + Z_j$;

б) у вартісному виразі: $MC_j = SM_j + SZ_j$

Практична частина

4.1. Вихідні дані

Відомості про рух матеріалів і комплектуючих виробів наведено в картках складського обліку додатку Д.

4.2 Провести розрахунок норм виробничих запасів за кожним видом матеріалів

4.2.1 Загальна величина перехідних запасів

На підставі даних карток складського обліку визначити за кожним видом виробничих запасів (матеріалів) загальну величину перехідних запасів з урахуванням інтервалу часу.

Результати розрахунків повинні бути зведені в таблицю по структурі, що наведена в таблиці 4.1.

Підсумки розрахувати по графам 2, 3, 4, 6 таблиці.

Таблиця 4.1 – Розрахунок норм виробничих запасів

Назва матеріалу (наприклад, сталь листова)					
Дата	Прихід	Витрати	Величина перехідних запасів в I -му інтервалі часу (PZ_j)	Тривалість інтервалу між операціями (T_j), дн.	Величина перехідних запасів з урахуванням інтервалу ($4*5$)
1	2	3	4	5	6
02.01			317		
15.01		117	200	13	2600
28.01		95	105	13	1365
06.02	1250		1355	9	12195
...					
Разом	xxx	xxx	xxx		xxx

4.2.2 Поточна частина норми запасу:

– визначити за кожним видом виробничих запасів поточну частину запасу, або середню величину перехідних запасів (Z_{j1}).

– визначити за кожним видом виробничих запасів поточну частину запасу за днями середньодобового споживання (H_{j1}). Для цього необхідно розрахувати середньодобові витрати запасів (V_j) як відношення підсумкової суми витрат відповідного матеріалу до тривалості інтервалів; якщо розрахунки ведуться за рік, то $T = 365$ днів.

4.2.3 Страхова частина норми запасу:

– визначити страхову частину норми запасу (Z_{j2}). Для цього необхідно поділити за кожним видом виробничих запасів максимальну величину перехідних запасів в i -му інтервалі часу ($PZ_{j\max}$).

– визначити страхову частину норми запасу за днями середньодобового споживання (H_{j2}).

4.2.4. Підготовча частина норми запасу:

– визначити підготовчу частину норми запасів за кожним видом виробничих запасів (Z_{j3}). Підготовча частина норми запасу за днями середньодобового споживання (H_{j3}) дорівнює 1 дню.

4.2.5 Розрахувати кожен частину норм запасу у вартісному виразі (у розрізі видів матеріалів):

$$SZ_{jd} = Z_{jd} \cdot P_j, \quad (4.8)$$

де d – складова частина норм запасу, $d = 1 \dots 3$.

4.2.6 Загальна потреба в матеріалах:

- визначити загальну норму виробничих запасів у натуральному виразі (Z_j);
- визначити загальну норму виробничих запасів за днями середньодобового споживання (H_j).
- загальну потребу запасів у натуральних одиницях перевести в грошовий вигляд.

4.2.7 За отриманими розрахунками скласти зведену таблицю норм виробничих запасів по структурі, що наведена у таблиці 4.2.

Таблиця 4.2 – Зведена таблиця норм виробничих запасів

Назва матеріалу	Норма виробничих запасів											
	поточна			страхова			підготовча			Всього		
	Z_{j1}	H_{j1}	SZ_{j1}	Z_{j2}	H_{j2}	SZ_{j2}	Z_{j3}	H_{j3}	SZ_{j3}	Z_j	H_j	SZ_j
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

4.3. Визначити норму запасів у розрізі видів виробів.

4.3.1 Розрахувати норму запасів на виробничу програму в розрізі видів виробів.

Для розрахунку потрібно скласти таблицю в наступному вигляді:

Таблиця 4.3 – Розрахунок потреби запасів у розрізі видів виробів на виробничу програму

Назва матеріалу	Технологічна потреба в матеріалах у натуральному виразі						Потреба запасів на виробничу програму в натуральному виразі					
	Плага	Основа	Тиристор	Трансформатор	Рознімання	Разом (M_j)	Всього (Z_j)	Плага	Основа	Тиристор	Трансформатор	Рознімання
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Інформація по відповідним виробам у розрізі матеріалів (графи 2 – 6 таблиці 4.3) заповнюються з табл. 3.2 гр. 4.

Графа 7 «Разом технологічна потреба» розраховується як Σ граф 2 – 6.

Графа 8 «Всього запаси на виробничу програму» заповнюється з табл. 4.2 гр.11 за відповідними матеріалами.

Графи 9 – 13 необхідно розрахувати пропорційно базі розподілу за наступною формулою:

$$Z_{ij} = Z_j / M_j \cdot M_{ij}, \quad (4.9)$$

де M_{ij} – технологічна потреба j -го виду матеріалів в i -му виробі (гр.2 – 6);

Z_{ij} – норма запасу j -го виду матеріалів в i -му виробі.

4.3.2 Розрахувати норму запасів на одиницю виробу в натуральному виразі.

Для розрахунку потрібно скласти таблицю в наступному вигляді:

Таблиця 4.4 – Розрахунок потреби запасів на одиницю виробу

Назва матеріалу	Запаси на одиницю виробу в натуральному виразі					
	Всього (Z_j^{od})	Плата	Основа	Тиристор	Трансформатор	Рознімання
1	2	3	4	5	6	7

Графи 3 – 7 розраховуються на підставі даних таблиці 4.3 (графи 9 – 13) шляхом ділення потреби запасу матеріалу відповідного виробу на виробничу програму того ж виробу.

$$Z_{ij}^{od} = Z_{ij} / Q_i. \quad (4.9)$$

Графа 2 «Всього» розраховується за наступною формулою:

$$Z_j^{od} = \sum_{i=1}^n Z_{ij}^{od}. \quad (4.10)$$

4.4 Розрахунок потреби в окремих позиціях матеріалів на технологічні нужди та на виробничі запаси

Звести інформацію щодо потреби в окремих позиціях матеріалів на технологічні нужди та на виробничі запаси в натуральному та вартісному виразі в таблицю, яка має наступний вигляд.

Таблиця 4.5 – Потреба в окремих позиціях матеріалів

Назва матеріалу	Одиниця виміру	Потреба на виробничу програму			
		Технологічна		Запаси	
		у натуральному виразі	у грн	у натуральному виразі	у грн

Інформацію щодо технологічної потреби потрібно вибрати з відповідних рядків табл. 3.2, щодо потреби у виробничих запасах – з табл. 4.2.

4.5. Визначити відхилення фактичних запасів від нормативних запасів на виробничу програму.

Розрахунки звести в наступну таблицю.

Таблиця 4.6 – Відхилення фактичних запасів від нормативних

Назва матеріалу	Одиниця виміру	Запаси				Відхилення	
		за нормою		фактично		у натуральному виразі	у грн
		у натуральному виразі	у грн	у натуральному виразі	у грн		
1	2	3	4	5	6	7	8

Інформацію в графі 3 – 4 перенести з відповідних граф таблиці 4.5.

Фактичні запаси в натуральному виразі розраховуються за кожним видом матеріалу на підставі карток складського обліку як сума величини перехідних запасів в I -му інтервалі часу (PZ_{ij}) на початок періоду та прихід за весь період.

Графа 7 = графа 5 – графа 3.

Графа 8 = графа 6 – графа 4.

5 ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 4 РОЗРАХУНОК ПЛАНОВОЇ ПОТРЕБИ В ТРУДОВИХ РЕСУРСАХ І ФОНДУ ОПЛАТИ ПРАЦІ

Теоретична частина

Трудові ресурси – це частина населення країни, що за своїм фізичним розвитком, розумовими здібностями й знаннями здатна працювати в народному господарстві.

Які б технічні можливості, організаційно-управлінські переваги не відкривалися перед підприємством, воно не розпочне працювати ефективно без відповідного людського ресурсу. Але все залежить від людей, від їх кваліфікації, вміння й бажання працювати. Саме люди є джерелом творчості, ініціативи, енергії для досягнення цілей, що стоять перед підприємством.

Персонал підприємства являє собою сукупність постійних працівників, що отримали необхідну професійну підготовку та (або) мають досвід практичної діяльності.

За характером виконуваних функцій персонал підприємства поділяється на чотири категорій:

керівники – це працівники, які організують виробництво й здійснюють управління діяльністю підприємства;

спеціалісти – працівники, зайняті спеціальними інженерно-технічними, економічними та іншими роботами, здійснюють економічну, організаційну підготовку виробництва, облік та аналіз його результатів;

службовці – працівники, які здійснюють підготовку та оформлення документації, канцелярські, деякі адміністративно-господарські роботи;

робітники – це працівники, які безпосередньо зайняті створенням продукту, а також ремонтом, переміщенням вантажів, перевозом пасажирів, наданням послуг або забезпечують умови для нормального ходу виробничого процесу.

За характером виконуваних функцій робітники поділяються на основних і допоміжних. Основні робітники беруть участь у створенні продукції. Допоміжні робітники виконують функції обслуговування основного виробництва.

Персонал підприємства поділяється за професіями, спеціальностями та кваліфікацією.

Професія – це вид трудової діяльності, для здійснення якої необхідний певний комплекс спеціальних теоретичних знань та практичних навичок.

Спеціальність – різновид трудової діяльності в межах професії.

Рівень кваліфікації робітника визначає ступінь його підготовленості до виконання ним професійних функцій відповідної складності.

При визначенні планової чисельності основних робітників ($Ч_{пл}$) за трудомісткістю виробничої програми необхідно враховувати плановий обсяг робіт у нормо-годинах ($\sum Tr$), ефективний фонд робочого часу одного середньооблікового робітника в годинах (t_{ef}) та плановий коефіцієнт виконання норм ($K_{вн} = 1$):

$$Ч_{пл} = \sum Tr / t_{ef} \cdot K_{вн}. \quad (5.1)$$

Заробітна плата – це винагорода або заробіток, що обчислений, як правило, у грошовому виразі, який за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану роботу.

Диференціація та регулювання заробітної плати робітників залежно від кваліфікації та умов праці здійснюється за допомогою тарифної системи оплати праці.

Найважливішим елементом тарифної системи є тарифні ставки й оклади – це виражений у грошовій формі абсолютний розмір оплати праці різних груп робітників в одиницю робочого часу.

Тарифний коефіцієнт, що відповідає певному розряду, показує, у скільки разів рівень оплати робітника певного розряду перевищує рівень оплати робітника першого розряду.

Тарифна ставка будь-якого розряду визначається за формулою:

$$T_n = T_1 \cdot K_n, \quad (5.2)$$

де T_n – тарифна ставка певного розряду, грн.;

T_1 – тарифна ставка першого розряду, грн.;

K_n – тарифний коефіцієнт певного розряду.

Основним елементом системи оплати праці є відрядна розцінка (P_i), яка визначається за формулою

$$P_i = T_n \cdot T_{pi}, \quad (5.3)$$

де T_{pi} – трудомісткість (витрати праці) i -го виду виробів (н.-год)

Фонд оплати праці (F) складається з оплати за відрядними розцінками:

$$F = \sum_k \sum_i P_{ki} \cdot Q_i \quad (5.4)$$

де P_{ki} – відрядна розцінка k -ої операції на i -му виробі.

Практична частина

5.1 Вихідні дані

Нормативні картки витрат праці наведені в додатку Е.

5.2 Визначити планову потребу в трудових ресурсах і фонду оплати праці.

На підставі нормативних карток витрат праці необхідно розрахувати витрати праці на одиницю виробу, а також на виробничу програму. Результати розрахунків повинні бути зведені в таблицю по структурі, наведена в таблиці 5.1.

Таблиця 5.1 – Розрахунок планової потреби в трудових ресурсах і фонду оплати праці

Назва виробу	Категорія працівників	На одиницю виробу			На виробничу програму	
		Витрати праці, н-год.	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки	Витрати праці, н-год.	Фонд оплати праці, грн
1	2	3	4	5	6	7
Всього за виробом					х	х
Разом					х	х

Підсумки розрахувати по графам 6 і 7 таблиці.

5.3. Визначити планову потребу в трудових ресурсах за професіями.

Результати розрахунків повинні бути зведені в таблицю по структурі, наведена в таблиці 5.2.

Таблиця 5.2 – Розрахунок планової потреби в трудових ресурсах за професіями

Професія	Потреба		
	у нормо-годинах	у людино-днях	у фонді оплати праці
1	2	3	4
Монтажник 4 розр.			
...			
Всього			х

Гр. 2 і гр.4 заповнюються на підставі даних табл. 5.1 (відповідно гр.6 і гр.7). Гр.3 визначається з урахуванням 8-годинного робочого дня.

6 ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 5 СКЛАДАННЯ КОШТОРИСУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО

Теоретична частина

Кошторис витрат виробництва – це витрати підприємства, що пов'язані з його основною діяльністю за певний період, незалежно від того, включаються вони в собівартість продукції в цьому періоді чи ні (наприклад, сплачена за рік вперед орендна плата за приміщення офісу). Кошторис і собівартість продукції не співпадають. Тому, з метою встановлення собівартості продукції кошторис витрат виробництва необхідно коригувати.

Побудова обліку операційних витрат підприємства за економічними елементами (кошторис) регламентується чинним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку «Витрати». Згідно з цим Національним стандартом бухгалтерського обліку в Україні передбачене таке групування витрат на виробництво:

- матеріальні витрати;
- оплата праці;
- відрахування на соціальні заходи;
- амортизація основних фондів і нематеріальних активів;
- інші операційні витрати.

Угрупування витрат за економічними елементами показує матеріальні та грошові витрати підприємства без розподілу їх на окремі види продукції й інші господарські потреби. За економічними елементами не можна визначити собівартості одиниці продукції, тому поряд з угрупованням витрат за економічними елементами на виробництво плануються та враховуються за статтями витрат (статтями калькуляції).

Практична частина

6.1 Побудувати кошторис витрат за калькуляційними статтями.

Для цієї побудови необхідно використати дані з виконаних раніше розрахунків. Результати вибірки повинні бути зведені в таблицю по структурі, що наведена в таблиці 6.1.

Таблиця 6.1 – Кошторис витрат виробництва за калькуляційними статтями в розрізі виробів

	Плата	Осно- ва	Тири- с- тор	Трансфо- рматор	Розні- мання	Всьо- го
Сировина й мате- ріали						
Заробітна плата						
Нарахування на зар. плату						
Витрати на утри- мання та експлуа- тацію обладнання						
Загальновиробни- чі витрати, у тому числі:						
<i>амортизація ос- новних засобів за- гальновиробничо- го призначення</i>						
<i>транспортні ви- трати</i>						
Загальногоспо- дарські витрати						
Всього						xxx

Рядок «Сировина й матеріали» – інформацію вибрати в розрізі видів виробів із табл. 3.2 гр. 5.

Рядок «Зарплата» – табл. 5.1. гр.7.

Рядок «Нарахування на заробітну плату» – 37,99 % від статті «Зарплата» за відповідним виробом.

Рядок «Витрати на утримання та експлуатацію обладнання» – приймається як 1/16 частина від прямих витрат («Сировина й матеріали» + «Заробітна плата» + «Нарахування на заробітну плату») за відповідним виробом.

Рядок «Загальновиробничі витрати» – підсумок рядків «Амортизація основних засобів загальновиробничого призначення» та «Транспортні витрати» за відповідним виробом.

Рядок «Амортизація основних засобів загальновиробничого призначення» графа «Всього» – з табл. 2.2. графа 6 рядок «Будинки» та рядок «Складське приміщення». За виробами розподілити згідно бази розподілу «Сировина й матеріали».

Рядок «Транспортні витрати» – приймається як 1/20 частина від прямих витрат («Сировина й матеріали» + «Заробітна плата» + «Нарахування на заробітну плату») за відповідним виробом.

Рядок «Загальногосподарські витрати» – приймається як 1/20 частина від прямих витрат «Заробітна плата» + «Нарахування на заробітну плату») за відповідним виробом.

6.2 Побудувати зведений кошторис витрат на виробництво.

Для цієї побудови необхідно використати дані з виконаних раніше розрахунків. Результати вибірки повинні бути зведені в таблицю по структурі, що наведена в таблиці 6.2.

Таблиця 6.2 – Зведений кошторис витрат на виробництва

	Сировина й матеріали	Заробітна плата	Нарахування на зар. плату	Амортизація	Всього
Сировина й матеріали	х				xxx
Заробітна плата		х			xxx
Нарахування на зар. плату			х		xxx
Витрати на утримання та експлуатацію обладнання	х	х	х	х	xxx
Загальновиробничі витрати, у тому числі:	х			х	xxx
амортизація основних засобів загальновиробничого призначення				х	xxx
транспортні витрати	х			х	xxx
Загальногосподарські витрати		х	х	х	xxx
Всього	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx

Графа «Всього» за усіма калькуляційними статтями перенести з відповідних статей графи «Всього» табл. 6.1.

Рядок «Сировина й матеріали», «Зарплата», «Нарахування на заробітну плату» – підсумки відповідних рядків табл. 6.1.

Рядок «Витрати на утримання та експлуатацію обладнання» графа «Амортизація» – підсумок суми амортизації за рядками «Токарний верстат», «Фрезерний верстат», «Гідравлічний прес» та «Піч» графи 6 табл. 2.2. Різницю показників графи «Всього» та графи «Амортизація» розподілити між останніми графами цього рядка відповідно бази розподілу прями витрати («Сировина й матеріали» + «Заробітна плата» + «Нарахування на заробітну плату»).

Рядок «Загальновиробничі витрати» – підсумок рядків «Амортизація основних засобів загальновиробничого призначення» та «Транспортні витрати».

Рядок «Амортизація основних засобів загальновиробничого призначення» графа «Амортизація» – з табл. 2.2. графа 6 рядок «Будинки» та рядок «Складське приміщення».

Рядок «Транспортні витрати» графа «Амортизація» – з табл. 2.2. графа 6 рядок «Автомобіль». Різницю показників графи «Всього» та графи «Амортизація» занести до графи «Сировина й матеріали» цього рядка.

Рядок «Загальногосподарські витрати» графа «Амортизація» – підсумок суми амортизації за рядками «Електронно-обчислювальна машина», «Засіб для зв'язку» графи 6 табл. 2.2. Різницю показників графи «Всього» та графи «Амортизація» розподілити між останніми графами цього рядка відповідно бази розподілу прями витрати («Заробітна плата» + «Нарахування на заробітну плату»).

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойчик І. М. Економіка підприємства: навчальний посіб. / І. М. Бойчик. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – К.: Атіка, 2007. – 528с.
2. Бондар Н. М. Економіка підприємства: навч. посіб. / Н. М. Бондар. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 400с.
3. Волков О. И. Экономика предприятия: курс лекций / О. И.Волков, В. К. Скляренко. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 280 с.
4. Економіка підприємств: підруч. / Ф. В. Горбонос, Г. В. Черевко, Н. Ф. Павленчик, А. О. Павленчик. – К.: Знання, 2010. – 463 с.
5. Економіка та організація виробництва: підручник / за ред. В. Г. Герасимчука, А. Е. Розенплентера. – К.:Знання, 2007. – 678 с.
6. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. С. Ф. Покропівного. – 2-ге вид., перероб. та доповн. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.
7. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. С. Іванілов. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
8. Шваб Л. І. Економіка підприємства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. І.Шваб. – 4-е вид. – К.: Каравела, 2007. – 584с.
9. Экономика предприятия: учебное пособие / [под общ. ред. д.э.н., проф. Л. Г. Мельника]. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2002. – 632 с.

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Відомості про основні засоби

Назва основних засобів	Вартість основних засобів на початок звітнього періоду	Ліквідаційна вартість основних засобів
Будинок	75000	1700
Складське приміщення	45000	1000
Автомобіль	52000	1300
Електронно-обчислювальна машина	5600	200
Засіб для зв'язку	15000	50
Токарний верстат	70000	1500
Фрезерний верстат	75000	1500
Гідравлічний прес	80000	1500
Піч	15000	1000

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1 – Виробнича програма підприємства в розрізі дільниць на календарний рік

Дільниця	Код дільниці	Назва виробу	Код виробу	Одиниця виміру	Річний обсяг випуску, шт.
Механічна	2117	Плата	61173	шт	10000
		Основа	61174	шт.	11000
Монтажна	2118	Тиристор	61214	шт.	9800
		Трансформатор	61225	шт.	25400
		Рознімання	61236	шт.	30000

ДОДАТОК В

Таблиця В.1 – Довідник сировини та матеріалів

Код матеріалу	Назва матеріалу	Одиниця виміру	Ціна, грн
17211	Алюміній листовий	кг	15
18101	Пластикат	кг	40
17503	Мідний дріт	кг	25
16109	Сталь листова	кг	10
17673	Мідний порошок	кг	30
17100	Олово	кг	65
18207	Смола	кг	70
16934	Сердечник	тис. од.	2000
14001	Олія	кг	1,5
19453	Папір ізоляційний	кг	10

ДОДАТОК Г

Таблиця Г.1 – Нормативна карта витрат матеріалів

Дільниця	Назва виробу	Назва матеріалу	Одиниця виміру	Витрати на одиницю виробу в натуральному виразі
2117	Плата	Пластикат	кг	0,2
		Мідний порошок	кг	0,01
		Олово	кг	0,009
	Основа	Сталь листова	кг	0,11
		Мідний порошок	кг	0,02
2118	Тиристор	Смола	кг	0,035
		Мідний дріт	км	0,01
		Алюміній листовий	кг	0,024
		Олово	кг	0,008
		Пластикат	кг	0,04
	Трансформатор	Сердечник	шт.	1
		Мідний дріт	км	2
		Смола	кг	0,05
		Папір ізоляційний	кг	0,09
		Олія	кг	0,6
	Рознімання	Пластикат	кг	0,021
		Алюміній листовий	кг	0,007
		Мідний порошок	кг	0,002
		Олово	кг	0,004
		Смола	кг	0,003

ДОДАТОК Д

Таблиця Д.1 – Картка складського обліку (алюміній листовий)

Матеріали							
Код		Код локальний 16934			Назва: Алюміній листовий		
Склад		Одиниця виміру, кг			Ціна, грн	Норма запасу	
Дата запису	№ документа	Вид господарської діяльності	Постачальник, Код	Одержувач	Прихід	Витрата	Залишок
02.01							97,0
30.01	23		2118			61,8	
03.02	119			п/я А3417	200		
27.02	29		2118			73,0	
12.04	211			Стб. МЗ	512		
30.04	44		2118			58,0	
25.05	57		2118			41,0	
27.06	61		2118			37,0	
28.07	69		2118			39,0	
15.08	73		3009	Буд. ділянка		91,0	
29.08	87		2118			45,0	
30.09	94		2118			44,0	
21.10	394			Горлівський МБ	245		
28.11	107		2118			63,0	
17.12	111		4017	База відпочинку		24,0	
20.12	123		2118			69,0	

Таблиця Д.2 – Картка складського обліку (олія (щомісяця витрачається по 121, кг))

Матеріали							
Код		Код локальний 14001			Назва: Олія		
Склад		Одиниця виміру, кг			Ціна, грн	Норма запасу	
Дата запису	№ документа	Вид господарської діяльності	Постачальник, Код	Одержувач	Прихід	Витрата	Залишок
02.01							390
4.04				Донецька база		1129	

Таблиця Д.3 – Картка складського обліку (мідний дріт (щомісяця витрачається по 2000 км.))

Матеріали							
Код		Код локальний 17503			Назва: Мідний дріт		
Склад		Одиниця виміру, км			Ціна, грн	Норма запасу	
Дата запису	№ документа	Вид господарської діяльності	Постачальник, Код	Одержувач	Прихід	Витрата	Залишок
02.01							270
15.01	123			Одеський з-д	35000		

Таблиця Д.4 – Картка складського обліку (мідний порошок)

Матеріали							
Код		Код локальний 17673			Назва: Мідний порошок		
Склад		Одиниця виміру, кг			Ціна, грн	Норма запасу	
Дата запису	№ документа	Вид господарської діяльності	Постачальник, Код	Одержувач	Прихід	Витрата	Залишок
02.01							210,0
30.01			2117			200	
03.02				Горлівський МБ	2000		
23.02			2117			120	
25.03			2118			320	
28.03			2117			120	
28.04			2117			125	
30.05			2117			130	
10.06			2118			210	
30.06			2117			124	
30.07			2117			130	
05.08				Горлівський МБ	2000		
31.08			2117			150	
30.09			2117			150	
16.10			2118			317	
30.10			2117			160	
25.12			2117			159	

Таблиця Д.5 – Картка складського обліку (пластикат)

Матеріали							
Код		Код локальний 18101			Назва: Пластикат		
Склад		Одиниця виміру, кг			Ціна, грн	Норма запасу	
Дата запису	№ документа	Вид господарської діяльності	Постачальник, Код	Одержувач	Прихід	Витрата	Залишок
02.01							120,0
28.01			2118			90,0	
12.02				Смт.ХЗ	500		
28.02			2118			90,0	
28.03			2118			90,0	
21.04			4317	Випроб. виробн.		150,0	
30.04			2118			95,0	
18.05				Смт.ХЗ		550	
30.05						94,0	
30.06			2118			100,0	
30.07			2118			90,0	
30.08			2118			94,0	
30.09			2118			75,0	
15.10			4317			100,0	
25.10				Смт.ХЗ	500		
28.10			2118			94,0	
30.11			2118			96,0	
21.12			2118			112,0	

Таблиця Д.6 – Картка складського обліку (олово (щомісяця витрачається по 16 кг))

Матеріали							
Код		Код локальний 17100			Назва: Олово		
Склад		Одиниця виміру, кг			Ціна, грн	Норма запасу	
Дата запису	№ документа	Вид господарської діяльності	Постачальник, Код	Одержувач	Прихід	Витрата	Залишок
02.01							260

Таблиця Д.7 – Картка складського обліку (смола (щомісяця витрачається по 45 кг))

Матеріали							
Код		Код локальний 18207			Назва: Смола		
Склад		Одиниця виміру, кг			Ціна, грн	Норма запасу	
Дата запису	№ документа	Вид господарської діяльності	Постачальник, Код	Одержувач	Прихід	Витрата	Залишок
02.01							720
15.01	123			Дон. база ХР		600	

Таблиця Д.8 – Картка складського обліку (сердечник)

Матеріали							
Код		Код локальний 16934			Назва: Сердечник		
Склад		Одиниця виміру, од.			Ціна, грн	Норма запасу	
Дата запису	№ документа	Вид господарської діяльності	Постачальник, Код	Одержувач	Прихід	Витрата	Залишок
02.01							35000
15.01	24		2116			1000	
29.01	27		2118			500	
17.02	34		2124			600	
28.02	34		2118			1000	
29.02	43		2118			940	
28.03	49		2124			500	
28.03	50		2118			900	
30.04	55		2118			1200	
30.05	64		2118			1000	
28.06	71		2124			900	
30.06	79		2118			1200	
30.07	81		2118			1100	
30.08	83		2118			970	
15.09	173			Горлівський МБ	2000		
30.09	94		2118			1100	
29.10	99		2118			1000	
03.11	120		2124			700	
30.11	124		2118			1000	
29.12	195		2118			1500	
30.12	197		2124			200	

Таблиця Д.9 – Картка складського обліку (сталь листова)

Матеріали							
Код		Код локальний 16109			Назва: Сталь листова		
Склад		Одиниця виміру, кг			Ціна, грн	Норма запасу	
Дата запису	№ документа	Вид господарської діяльності	Постачальник, Код	Одержувач	Прихід	Витрата	Залишок
02.01							317
15.01	125		2117			117	
28.01	125		2117			95	
06.02	97			Горлівський МБ	1250		
08.02	134		3009			225	
28.02	135		2117			210	
28.03	141		3117			245	
15.04	145		3009			400	
24.04	149		2119			200	
27.04	157			Горлівський МБ	2000		
29.04	193		2117			200	
28.05	197		3009			120	
28.05	211		2117			170	
30.06	212		2117			140	
28.07	293		2117			150	
15.08	299		3009			200	
30.08	312		2117			100	
30.09	374		2117			90	
30.10	381		2117			120	
10.11	395		2119			300	
15.12	411			Горлівський МБ	1500		
25.12	414		2117			170	
29.12	421		2119			200	
30.12	425		3009			150	

ДОДАТОК Е

Нормативні картки витрат праці

Дільниця: 2117 механічна

Виріб: 61173 плата

Технологічна операція: розточення

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Токар 4 розр.		0,2	0,84	1,09
Слюсар 3 розр.		0,1	0,71	1,01

Дільниця: 2117 механічна

Виріб: 61174 основа

Технологічна операція: розточення

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Токар 4 розр.		1,2	0,84	1,09
Слюсар 4 розр.		1,1	0,71	1,01
Шліфувальник 3 розр.		2,3	0,78	1,3

Дільниця: 2117 механічна

Виріб: 61173 плата

Технологічна операція: обточування чорнове

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Токар 3 розр.		0,6	0,84	1,09
Слюсар 3 розр.		0,1	0,71	1,01

Дільниця: 2117 механічна

Виріб: 61174 основа

Технологічна операція: обточування чорнове

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Токар 4 розр.		1,9	0,84	1,09
Слюсар 4 розр.		0,4	0,71	1,01

Дільниця: 2117 механічна

Виріб: 61173 плата

Технологічна операція: обточування чистове

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Токар 5 розр.		0,6	0,84	1,09
Слюсар 3 розр.		0,1	0,71	1,01
Шліфувальник 3 розр.		2,3	0,79	1,3

Дільниця: 2117 механічна

Виріб: 61174 основа

Технологічна операція: обточування чистове

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Токар 5 розр.		2,9	0,84	1,09
Слюсар 3 розр.		1,4	0,71	1,01
Шліфувальник 4 розр.		2,3	0,79	1,3

Дільниця: 2117 механічна
 Виріб: 61173 плата
 Технологічна операція: свердління

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Свердлувальник 3 розр.		0,1	0,72	1,09

Дільниця: 2117 механічна
 Виріб: 61174 основа
 Технологічна операція: свердління

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Свердлувальник 3 розр.		0,35	0,72	1,09

Дільниця: 2117 механічна
 Виріб: 61173 плата
 Технологічна операція: фрезерування площин

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Фрезерувальник 3 розр.		0,61	0,72	1,409
Учень фрезерувальника		0,3	0,18	—

Дільниця: 2117 механічна
 Виріб: 61173 плата
 Технологічна операція: обробка отворів

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Розточувальник 4 розр.		0,5	0,82	1,09

Дільниця: 2117 механічна

Виріб: 61173 плата

Технологічна операція: розгортання отворів

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Стругальник 3 розр.		0,1	0,72	1,09

Дільниця: 2117 механічна

Виріб: 61174 основа

Технологічна операція: розгортання отворів

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Стругальник 3 розр.		0,36	0,72	1,19

Дільниця: 2117 механічна

Виріб: 61173 плата

Технологічна операція: чистова обробка й упакування

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Шліфувальник 5 розр.		0,41	0,87	1,09
Пакувальник		0,01	0,23	—

Дільниця: 2117 механічна

Виріб: 61174 основа

Технологічна операція: чистова обробка і упакування

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Шліфувальник 5 розр.		0,72	0,87	1,09
Пакувальник		0,14	0,23	—

Дільниця: 2118 монтажна
 Виріб: 61214 плата
 Технологічна операція: зборка

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Монтажник 5 розр.		0,12	0,81	1,09
Слюсар 4 розр.		0,014	0,23	–

Дільниця: 2118 монтажна
 Виріб: 61236 рознімання
 Технологічна операція: зборка

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Монтажник 5 розр.		0,04	0,81	1,09
Слюсар 4 розр.		0,01	0,23	–

Дільниця: 2118 монтажна
 Виріб: 61225 плат
 Технологічна операція: зборка

Категорія працівників	Код	Витрати праці, н-год	Тарифна ставка, грн	Коефіцієнт тарифної ставки
Монтажник 5 розр.		0,12	0,81	1,09
Монтажник 4 розр.		0,12	0,80	1,01
Монтажник 4 розр.		0,12	0,80	1,01
Слюсар 4 розр.		0,014	0,23	–

Електронне навчально-методичне видання

Полуянов Володимир Петрович
Полуянова Олена Іванівна

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ
З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»
(ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ 6.030601 «МЕНЕДЖ-
МЕНТ» І СПЕЦІАЛЬНОСТІ 7.03060101 «МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІ-
ЗАЦІЙ І АДМІНІСТРУВАННЯ (ПЕРЕПІДГОТОВКА)»)

Підписано до випуску ____ . ____ . 20__ р. Гарнітура Times New.
Умов. друк. арк. ____ . Зам. № ____ .

Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Автомобільно-дорожній інститут
84646, м. Горлівка, вул. Кірова, 51
E-mail: drukf@ Rambler.ru

Редакційно-видавничий відділ

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2982 від 21.09.2007 р.